

Sergij Kudrinc'Fkij

Феномен коломийки в опції етномузикозначних концепцій : Fenomen kołomyjki w etnomuzykologicznych koncepcjach

---

Wartości w muzyce 4, 247-256

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Sergij Kudrìnec'kij

Lwowska Narodowa Muzyczna Akademia
Lwów

**Феномен коломийки
в опції етномузикознавчих концепцій*
[Fenomen kołomyjki
w etnomuzykologicznych koncepcjach]**

Każda kultura narodowa posiada pewien tezaurus zjawisk, które określają jej tożsamość w ciągu stuleci. Dla ukraińskiej muzyki takie narodowe archetypy stanowią: epika dumki, bogactwo folkloru kalendarza obrzędowego oraz kołomyjka, która była, być może, najpopularniejszym stereotypem gatunku narodowej artficyjnej muzyki. Kołomyjka, jako produkt twórczości ludowej, uosabia fundamentalne prawidłowości kultury narodowej na makro- i mikropoziomach. Jest to zjawisko, które stanowi element genetycznego pokrewieństwa muzycznej kultury Słowian.

Historia badania kołomyjki w ukraińskiej muzykologii liczy już ponad 150 lat, od czasu pierwszych jej publikacji w zbiorach folklorystycznych. Folklorystów różnych narodów dłuższy czas prowadzili dyskusje co do pochodzenia, gatunkowej klasyfikacji, metro-rytmicznych cech określających kompleks „kołomyjkowej ekspresywności”.

Celem artykułu jest podsumowanie dotychczasowych poglądów na formę muzyczną kołomyjki, które ukształtowały się w okresie XIX i XX wieku w ukraińskiej muzykologii.

Metodologiczna podstawa tekstu opiera się na studiach naukowych opracowań kołomyjki przez ukraińskich badaczy takich jak: Włodimir Gnatiuk, Iwan Franko, Filaret Kołessa, Włodimir Goszowski, Sofia Gryca, Aleksandr

---

* Tekst został przedstawiony w oryginalnej wersji językowej, jednak poprzedza go polskojęzyczne streszczenie.

Zaczniajew, Igor Macijewskij, Irina Zinkiw. W rezultacie przeprowadzonych badań ustalono, że w ukraińskiej folklorystyce wykształcił się całościowy korpus stwierżeń o kołomyjce jako gatunku śpiewno-choreograficznym, jak o jej archetypicznej „rytmoformule”.

Tak więc, rozpatrzone przez nas badania punktów widzenia ukraińskich muzykologów na fenomen kołomyjki nie tylko potwierdzają jej archetypiczną naturę w kulturze narodowej, ale także wyjaśniają przyczyny aktywnej, długo-trwałej i zadziwiająco produktywnej adaptacji w ukraińskiej artyficyjnej muzyce. Właśnie w twórczości ukraińskich kompozytorów kołomyjka podana jest jako śpiewno-choreograficzny gatunek oraz jako kompleks o specyficznej ekspresji, dzięki czemu do dziś zapewnia „etno-charakterystyczność” naszej muzycznej prezentacji w europejskiej, muzycznej kulturze.

* * *

Впродовж двох століть побутування в українському музикознавчому дискурсі коломийка стала своєрідним атрибутом національної етнотожності. Це не тільки репрезентант фольклорної традиції, але й один з найпопулярніших жанрових стереотипів національної артифіційної музики.

Метою нашої статті буде здійснити короткий екскурс в історію осмислення коломийки в українській фольклористиці.

Методологічна база статті ґрунтується на позиціях таких українських дослідників як В. Гнатюк, І. Франко, Микола Грінченко, Ф. Колесса, В. Гошовський, С. Грица, І. Зінків та ін.

На жаль, через відсутність раних фіксацій коломийки неможливо точно встановити коли саме і за яких умов постали ці короткі приспівки. Так, І. Франко та Ф. Колесса ритмоформулу вірша коломийки виявляють вже в записах XVII століття. Перші фольклорні публікації віршових коломийок з'явилися в 30-х роках XIX століття у збірках польських етнографів (В. Залеського 1833, Ж. Паулі 1839—1840, Oskara Кольберга 1882—1891). За інформацією М. Савчука одна з перших збірок коломийок є в рукописних записах Г. Лькевича «Собрание піснь руских історичних» (1820-і р). Вперше коломийку як інструментальну п'єсу було опубліковано в 1833 році в збірнику В. Залеського та К. Ліпінського «Muzyka do pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego». Як зазначає В. Гнатюк: «...ми не знаємо напевно як довго існували коломийки, та в кожному разі мусіли існувати довший час, поки на них не звернули увагу і не почали записувати»¹. Філарет Колесса припускає, що коломийка витворилася ще в козацьку добу: «Дуже часто

¹ В. Гнатюк: *Коломийки*. Т. 1—3. В: Його ж: *Етнографічний збірник НТШ*. Т. 17—19. Львів 1905—1907, с. 16.

в записах українських народних пісень 17—18 століття, а саме в любовних і танкових, зустрічається 14-складовий вірш із цезурою по четвертім і восьмим складі»². А В. Гошовський висловлює думку що походження коломийки-танцю було пов'язано з культом Сонця і мало оргістичний характер, «...отож корені її слід шукати ще в дохристиянських часах»³. Один з перших дослідників коломийки Микола Сумцов вважає, що коломийка є витвором народно-поетичної творчості кінця XVIII початку XIX століття. Такі дослідники як Н. Жінкин та О. Зачиняєв припускають, що танцювальна ритмо-структура коломийки витоки свої бере з більш давніх пісенно-танцювальних джерел 16—17 століття.

Існують також різні гіпотези стосовно ж самої назви «коломийка». Семантика та етимологія слова походить від: грецького *colere*, латинського *colere*, санскриту *carati* загальнослов'янського «микатись», «умикати», складного дієслова «коломикати», що означало колись крутитися, трястися в круговому танці. В обширі фольклористичних досліджень розповсюджена думка, що місцем виникнення коломийки є м. Коломия Івано-Франківської області. Однак варто звернути увагу на той факт, що для визначення коротких пісень коломийкової структури в околицях м. Коломиї терміном «коломийка» не користуються. В. Шухевич у своїй праці «Гуцульщина» (1902) зазначає, що на східній Гуцульщині «багато пісень і танців мають коломийкову форму, проте гуцули не називають їх коломийками, а 'старосвітська', 'гуцулка' або по назві села — 'сороківська', 'жаб'ївська' тощо»⁴. Так само не відомо чи саме з м. Коломиї і якими шляхами вона почала розповсюджуватись по українських землях.

Після появи перших фольклорних збірників В. Залеського, О. Кольберга, Я. Головацького, Щ. Саламона, В. Шухевича, Ф. Колесси і зокрема після публікації трьохтомного видання коломийок В. Гнатюка 1905—1907 роках, який без сумніву на сьогодні є найповнішим, вчені були вражені безмежною кількістю цих однорідних по формі та структурі пісень, про існування яких ніхто раніше не знав. Так, в однім лише селі Ходовичах Стрийського повіту Іван Колеса зібрав 2508 коломийкових віршів. Збірник О. Кольберга «Рокусіє» у трьох томах містить 3000 коломийок. В. Гнатюк, впродовж 1905—1907 років впорядкував і видав в Етнографічному збірнику НТШ 8622 коломийки. Стосовно цього влучно зазначає І. Франко: «Скільки знаємо, аналогічні появи у інших народів, танці німецьких горців, 'краков'яки' та 'мазурки' поляків, свіжо постаючі 'частушки'

² Ф. Колеса: *Українська народна пісня на переломі 17—18 вв.* В: Його ж: *Фольклористичні праці*. „Наукова думка” 1970, с. 71.

³ Там само, с. 44.

⁴ В. Шухевич: *Гуцульщина*. Ч. 3. В: Його ж: *Матеріали до української етнології НТШ*. Т. 5. Львів 1902, с. 81.

москалів, ані багатством тем, ані яркістю колориту та правдивістю чуття, ані числом не можуть іти в порівняння з нашими коломийками»⁵.

Таким чином, численні фольклористичні збори стали підставою для наукового осмислення феномену коломийки.

Насамперед, дослідники схилилися до визначення коломийки як самобутнього жанру української народної творчості, який сформувався в кінці XVIII століття. Такий погляд на коломийку й до сьогодні затвердився у навчальних посібниках та енциклопедіях, де вказано, що коломийки — це коротенькі пісеньки, що можуть виступати як приспівки до танцю, або існувати незалежно від нього. Часто вони об'єднуються у в'язанки, які не мають, проте, сталого змісту, а залежать від уподобання співака та обставин виконання.

Про жанрову природу коломийки в українській фольклористиці писали М. Сумцов, В. Гнатюк, Щ. Саламон, Ф. Колесса, С. Людкевич, а згодом — Н. Жінкин та О. Зачиняєв. Одні дослідники (О. Кольберг, С. Людкевич, Н. Жінкин, О. Зачиняєв) вважали коломийку явищем похідним від танцю, підкреслюючи спільність танцювальної генези коломийки з козачком та краков'яком, інші (В. Гнатюк, М. Сумцов,) трактували її як самостійний пісенний жанр, що сформувався в кінці XVIII століття.

У передмові до трьохтомного видання коломийок 1905—1907 років, **Володимир Гнатюк** подає наступне визначення: «Коломийки — це короткі пісні, що складаються переважно з двох або більше рядків куплетної форми. Кожен прояв народного життя знаходить в них свій відголосок»⁶. Вірш коломийки складається з 14 складів, однак, як зазначає далі дослідник «...бувають коломийки і з іншим числом складів: 15- чи 16-складові з одного боку, та 12- чи 13-складові з іншого. Та всі вони трапляються вибірково»⁷.

Окреслюючи етнографічну територію побутування коломийки В. Гнатюк зазначає: «Коломийки розповсюджені передовсім в Галичині та Буковині. Вони є майже незаними в російській Україні»⁸. Дослідник звертає увагу на багатство та різноманітність коломийкових мелодій. Впорядковуючи коломийки із 213 сіл і містечок, В. Гнатюк акцентує, що лише в одному селі Ходовичах Стрийського повіту Іван Колесса записав 41 коломийкову мелодію, зауважуючи при тому, що «...в коломийках мелодії не є тісно зв'язані із змістом — так що кожна з наведених строф можна співати на всілякі лади»⁹. Станіслав Людкевич з допомогою

⁵ І. Франко: *Володимир Гнатюк. Коломийки*. Т. 2. В: І. Франко // *Франко І. Зібрання творів у 50 томах*. „Наукова думка” 1982, Т. 37, с. 147.

⁶ В. Гнатюк: *Коломийки*. Т. 1—3..., с. 8.

⁷ Там само, с. 8.

⁸ Там само, с. 15.

⁹ Там само.

фонографа записав не один десяток коломийкових мотивів розмістивши їх до збірки «Галицько-Руські народні мелодії». Окрему увагу В. Гнатюк приділяє питанню класифікації та розміщення коломийок. Тут варто згадати про тісну співпрацю дослідника з І. Франком, який дозволив користуватися своїми рукописами коломийок і певним чином спричинився до систематизації їх у збірці. Як свідчить сам В. Гнатюк, він «...прихилював ся більше до механічного, ніж до філософського поділу»¹⁰, вважаючи, що «філософський» поділ обумовлюється суб'єктивними поглядами класифікатора. Таким чином, коломийки у збірці В. Гнатюка є вільно впорядковані за тематичними підгрупами, наприклад: родинно-побутові, соціально-економічні, про кохання, про сирітство, тощо.

Одним з перших дослідників коломийки був також **Микола Сумцов**. Дослідник зазначає, що коломийка є явищем еkleктичним і нібито «містить в собі відривки та відломки більших пісень, переважно тих, що загинули»¹¹. А початком її повстання окреслюється кінець XVIII початок XIX століття. Причини виникнення коломийки вчений пояснює зміною громадського устрою та суспільних відносин, що в свою чергу зумовили розвиток промисловості, коли «предмети вжитку та побуту стають домінуючими в житті народу»¹². Оскільки змінюється сам зміст народної творчості, то має бути і нова форма, яка цей зміст відобразить, і «такою новою формою народного, передовсім, галицько-руського мистецтва — зазначає дослідник — є коломийка»¹³. На початку XIX століття коломийковий вірш зробився наскільки популярним, що проникав і в інші жанри народно-поетичної творчості. М. Сумцов зазначає: «Бандуристів уже не стало, лірників майже не має; парубки й дівчата вважають тепер, що виспівувати колядок під вікнами є справа непристойна, жебрацька; не співають вже й веснянок та інших обрядових пісень — одна лише коломийка неподільно панує в Галичині»¹⁴. Характеризуючи зміст коломийки, дослідник пише: «В коломийках є всього потрошку, і релігія, і політика, і мораль, і історія»¹⁵.

Серед найсерйозніших дослідників коломийок був **Іван Франко** (1856—1916). Ще будучи юнаком гімназійних класів, він старанно записував в окремий зошит коломийки, співані, передовсім, устами його матері, а відтак й інших сільських мешканців. Цієї теми він пізніше торкався у таких своїх працях як: «Сербські народні думи і пісні» (1877), «Дещо про Борислав» (1882), «Дещо про картоплю» (1882), а також присвятив їй

¹⁰ Там само, с. 12.

¹¹ М. Сумцов: *Коломийки*. „Киевская старина” 1886, № 4, с. 12.

¹² Там само.

¹³ В. Гнатюк: *Коломийки*. Т. 1—3..., с. 16.

¹⁴ Н. Жинкин: *Коломийки*. „Червоний шлях” 1926, № 10, с. 202.

¹⁵ В. Гнатюк: *Коломийки*. Т. 17—19..., с. 19.

дослідження «До історії коломийкового розміру» (1904). Особливо тепло відгукнувся І. Франко на появу другого тому коломийок, який упорядкував та видав В. Гнатюк. У своїй рецензії 1906 року автор пише: «Наші народні коломийки такі близькі, відомі і люблені, що будять багато рефлексій у кожного тямучого чоловіка. Гнатюкова збірка вперше виявляє широкий образ нашого сучасного народного життя, безмірно багатого деталями та кольорами, де бачимо сльози й радощі, працю і спочивки, турботи і забави, серйозні мислі і жарти нашого народу в різних його розверстуваннях, його сусідів, його соціальний стан, його життя громадське й індивідуальне від колиски до могили, його традицію і вірування, його громадські й етичні ідеали»¹⁶.

На підставі вищезгаданих досліджень, ми спробуємо окреслити погляди І. Франка на феномен коломийки. Вивчаючи історію побутування та походження коломийки, дослідник вводить термін «коломийковий розмір» — певна композиційна структура вірша яка складається з 14 складонот з цезурою після четвертого та восьмого складу. Автор вбачає генетичну спорідненість цього розміру з більш давнім 10-складовим, в якому витримано козацькі пісні. «Коломийка — пише І. Франко — це той самий 10-складовий вірш із цезурою по четвертім складі, тільки з повторенням першої частини рядка»¹⁷. Свою гіпотезу автор підтверджує рядками відомої козацької пісні:

Ой їхали козаки з обозу

коли повторити перші два слова періоду, отримаємо вірш коломийкового розміру:

Ой їхали, ой їхали козаки з обозу.

Таким чином, найдавніші народні пісні, складені коломийковим розміром, дослідник знаходить ще в 17 ст. До цього списку належить досить значне число епічних пісень історичного та побутового змісту. Окремі групи складають рекрутські, військові та опришківські пісні з найрізноманітнішими сюжетними замальовками, як то: про панщину та її скасування, про чумаків, про різні незвичайні пригоди по селах, про опришків.

Досліджуючи історію 10-складового розміру, І. Франко зазначає: «Десятискладовим розміром, але з іншою цезурою (5+5), складені також колядки та щедрівки, які можна назвати найстаршими пам'ятками нашої

¹⁶ І. Франко: *Володимир Гнатюк. Коломийки*. Т. 2..., с. 147—148.

¹⁷ І. Франко: *До історії коломийкового розміру / І. Франко // Франко І. Зібрання творів у 50 томах. „Наукова думка” 1983, Т. 39, с. 233.*

народної творчості»¹⁸. Це призводить до виникнення гіпотези щодо зародження коломийкової ритмоформули ще в давніших пісенно-культурних пластах, що корінням своїм сягають аж дохристиянських часів. Досліджуючи фольклор й інших слов'янських народів, І. Франко виявляє існування віршових творів складених коломийковим розміром і серед поляків, сербів та болгар. Найдавніший же зразок коломийкового розміру дослідник знаходить в латинським гімні на Різдво Христове ще в 15 ст. Для прикладу наводимо тут ці поетичні рядки:

Omnis mundus iocundetur
Nato Salvatore,
Casta mater quem concepit
Gabrielis ore.¹⁹

Таким чином, в результаті власних спостережень І. Франко робить важливий висновок: «У різних слов'янських племен джерело поетичної творчості є спільним»²⁰. А якщо брати до уваги те, що 14-складова структура коломийкового вірша генетично в'яжеться з 10-складовою, то можемо говорити про коломийку, як спільне явище в музичному фольклорі широкого кола індоевропейських народів.

Микола Грінченко у праці «Коломийки» не суперечить І. Франку щодо визначального значення метро-ритмічної організації, проте його бачення коломийки як старшої за жанр ритмоформули є дещо спрощене, з вищеньням прикладної ролі і вказує на її соціально-побутову функцію. Дослідник пише: «Коломийка — це стисла, надзвичайно конденсована форма народно-поетичної творчості, виявлена в імпровізаційних строфах фрагментарного типу»²¹. Самі ж функції коломийки М. Грінченко розділяє на два типи:

1. Коломийка, як своєрідний вокальний приспів що нерозривно пов'язаний з танцем;

2. Пісня-коломийка, що побутує в народі як окремий пісенний жанр.

Філарет Колесса, досліджуючи ритміку українських народних пісень, також зазначає що першоосною коломийки є 14-складова метро-ритмічна структура. Та погляди видатного фольклориста явно тяжіють до жанрово-танцювального сприйняття коломийки. У хрестоматії «Українська усна словесність» дослідник пише: «Нема сумніву, що коломийка, подібно як шумка, козачок та польський краков'як, витворилася у зв'язку з тан-

¹⁸ Там само, с. 234.

¹⁹ Переклад наступний: нехай радіє цілий світ, коли народився Спаситель, якого зачала Пречиста Мати за словами Гавриїла.

²⁰ І. Франко: *До історії коломийкового розміру...*, с. 235.

²¹ М. Грінченко: *Коломийки*. Вибране, ред. М. Гордійчук. Київ 1959, с. 105.

ковим ритмом, як приспівка до танцю»²². У фольклористичних працях Ф. Колесса окремо розглядає і досліджує 14-складовий коломийковий вірш, який він також виявляє в ряді різножанрових пісень, і коломийку як танкову пісню, переважно любовного (еротичного) та насмішливого змісту.

Окрім згаданих досліджень українських авторів, з 20-х років ХХ століття феноменом коломийки зацікавилися також іноземні вчені. Серед них Б. Барток, А. Хибінський, Й. Кресанек. Усі вони вказували передовсім на жанрову природу коломийки.

Важливим етапом у розвитку української фольклористики є дослідження **Володимира Гошовського** «У истоков народной музыки славян. Очерки по музыкальному славяноведению», один розділ з якого присвячений саме дослідженню коломийки. Розвиваючи ідеї попередників (І. Франка, Ф. Колесси), дослідник пропонує власне розуміння коломийки як типу фольклорного мислення, яке він умовно називає «коломийковим мисленням». Априорна специфіка такого музично-поетичного мислення населення і обумовлює виникнення коломийкової форми. Це зумовило своєрідне явище, про яке В. Гошовський писав: «... незалежно від того, чи виконуються узвичаєнні пісні, чи новоутворені, всі вони без виключення матимуть форму коломийки»²³.

Розглядаючи питання щодо походження коломийки, В. Гошовський вбачає її основою ритм дводольного кругового танцю, який супроводжується імпровізаційними наспівами, вигуками та тупотом ніг: «Швидкий рух по колу, викрики, наспіви і тупоти ніг тривають до повного виснаження ... коли всі — і танцюючі, і музиканти — впадали в сугестивний екстаз, а вихор танцю підхоплював у коло всіх присутніх на гулянні, в тому числі і старих, і калік»²⁴.

Майже весь музичний фольклор Карпат (окрім колядок і щедрівок) дослідник розділяє відповідно до структури, текстової сюжетності та побутування на танцювальні і нетанцювальні коломийки. В. Гошовський зводить структурні і ритмічні особливості коломийки до певних композиційних канонів. Так, характерними особливостями танцювальних коломийок є дводольний метр, 14-складова структура вірша з двома цезурами після четвертого і восьмого складу, 4-тактне речення з розподілом складонот (4+4+4+2) і ритмічною формулою ААВ, тотожність обох побудов періоду, як з точки зору ритмічної форми (ізоритмія), так і кількості тактів

²² Ф. Колесса: *Танкові пісні*. В: Його ж: *Українська усна словесність*. Львів 1938, с. 37.

²³ В. Гошовський: *Коломычская структура в песнях славян и соседних народов / В. Гошовський // Гошовский В. У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению*. Москва 1971, с. 151.

²⁴ Там само, с. 144.

(ізоподія). Коломийка-пісня — це звичайна лірична пісня коломийкової форми, яка відрізняється від свого танцювального прообразу більш розвинutoю мелодикою, різноманітням ритмічних фігурацій, помірним темпом, а іноді розширеною мелодичною формою. Всі ці зміни пов'язані з емоційним змістом, функцією пісні та манерою виконання, яка скерована певною репертуарною зорієнтованістю («чоловічі» та «жіночі» коломийки). Так, наприклад для чоловічих коломийок є характерним виконання *parlando-rubato*, а для жіночих — *cantabile*. Дослідник зазначає, що більш розповсюдженою в музичному фольклорі Карпат є саме нетанцювальна коломийка.

Досліджуючи еволюцію «коломийкового мислення», В. Гошовський робить висновок, що коломийка є надбанням всіх слов'янських народів та постає інтегральною частиною їх національного фольклору, а 14-складова структура і ритмічна модель строфи двовірша сформувались ще до періоду розселення слов'ян. Отож її корені слід шукати ще в дохристиянських часах. Дослідник вказує на те, що походження коломийки-танцю було пов'язане з культом Сонця і мало оргієстичний характер. Краєзнавець та етнограф **Микола Савчук** зазначає: «Досі ніхто із дослідників коломийки не звернув увагу на той факт, що в них вживаються незрозумілі нам словосполучення 'шіда-ріда й дана', 'ой сіда та й дана' та подібні. Їх намагаються пояснити (О. Знойко, С. Наливайко, І. Зеленчук) як прославляння давніх богів достатку й худоби Шіви-Рудри і богині води Дани»²⁵. Цікаво, що такі словосполучення вживаються тільки в гуцульських коломийках.

Наступним кроком в осмисленні феномену коломийки стали праці Софії Грици, Ігора Мацієвського, Ірини Зінків. Так, у статті «Трансформація ритмоструктури коломийки» І. Зінків зауважує: «В самій будові коломийкового віршування закладені дві протилежні тенденції, які надіють цій формі особливої динамічності — прагнення до симетрії ритмічних груп (восьмискладник) та до асиметрії (шестискладник)»²⁶. Як відомо, шестискладова група, незважаючи на різноманітні зміни ритму і метру, відзначається особливою стабільністю структури, а різноманітні варіанти ритмічних трансформацій спостерігаються у восьмискладовій групі. Особливо це стосується так званих співаних коломийок, в яких при збереженні типового розміру вірша відсутня регламентована ритмічна структура. Така «необов'язковість» побутування коломийкового комплексу знайде своє продовження в житті коломийки у композиторській творчості, виявляючи гнучкість й багатство версій використання його складових. Та це вже предмет окремого розгляду.

²⁵ М. Савчук: *Кишеньковий довідник коломийки*. Коломия 2008, с. 6.

²⁶ І. Зінків: *Трансформація ритмоструктури коломийки*. В: Його ж: *Народна творчість та етнографія*. Київ 1982, с. 61.

Узагальнюючи досвід осмислення коломийки, можемо твердити, що впродовж XIX—XX століття в українському музикознавстві сформувався певний корпус поглядів про коломийку як пісенно-танцювальний жанр і архетипальну ритмоформулу. Невичерпний музично-інформаційний потенціал коломийки визначив її подальше засвоєння артифіційним мистецтвом, в результаті чого склався потужний блок музики з майже 200-літньою історією — від симфоній М. Вербицького, хорових та вокальних номерів у співограх І. Лаврівського та В. Матюка, фортепіанних версій Й. Витвицького, Остапа та Нестора Нижанківських, М. Колесси, А. Кос-Анатольського — до використання коломийки як типологізованої моделі фіналів камерно-інструментальних композицій В. Барвінського, М. Скорика. Саме у творчості цих композиторів коломийка подана як пісенно-танцювальний жанр і як специфічний комплекс виразовості, що до сьогодні забезпечує етнохарактерність музичного вислову в європейській музичній культурі.

Sergij Kudrînc'kij

The phenomenon of the Ukrainian folk dance in ethnomusicological conceptions

S u m m a r y

The Ukrainian folk dance is a music product of the folk work. It presents the national features of the Ukrainian culture and constitutes a genetic similarity of The Ukrainian folk dance appearing in the culture of Slavs. The folklorists of various nations are still studying its features as a vocal-dancing and singing-choreographic genre. The subject of the phenomenon of the Ukrainian folk dance is metro-rhythmicity which brings it unique expression and representation of the genre in the European music culture.

Sergij Kudrînc'kij

Le phénomène de *kolomyjka* dans les conceptions éthno-musicales

R é s u m é

Kolomyjka est une forme de l'art populaire. Elle représente des traits nationaux de la culture ukrainienne et constitue une variante génétique de *kolomyjka* présente dans la culture des Slaves. Les folkloristes des nations différentes mènent toujours leurs recherches sur les traits de ce genre de vocal et de danse, de chant et de chorégraphie. L'objet du phénomène de *kolomyjka* est la métrorhythmicité qui lui donne une expression et une représentation du genre dans la culture musicale européenne uniques.